

NOTAT

Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg

Tlf.: 3815 3815
Fax: 3815 2015
www.cbs.dk

26. august 2015

TWH

Thomas Werner Hansen
Chefkonsulent
Dir. tlf.: 3815 2677
twh.edu@cbs.dk

Notat om uddannelsesbekendtgørelsen

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (FIVU) udstedte i december 2013 en ny uddannelsesbekendtgørelse:

- **Bekendtgørelse nr. 1520 af 16. december 2013 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)**

Ministeriet - nu omdøbt til Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM) - har efterfølgende ændret bekendtgørelsen i 3 omgange ved at udstede:

- **Bekendtgørelse nr. 674 af 16. juni 2014 om ændring af uddannelsesbekendtgørelsen**
- **Bekendtgørelse nr. 259 af 18. marts 2015 om ændring af bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)**
- **Bekendtgørelse nr. 608 af 8. marts 2015 om ændring af uddannelsesbekendtgørelsen**

I det følgende gennemgås og kommenteres¹ de bestemmelser i bekendtgørelsen, der har betydning for studienævnenes tilrettelæggelse af de enkelte uddannelser, - herunder udarbejdelsen af studieordning for de pågældende uddannelser.

1. **Bekendtgørelsens område**

- 1.1 Bekendtgørelsen omfatter samtlige bachelor- og kandidatuddannelser ved landets universiteter².

¹ I notatet er indarbejdet ministeriets kommentarer til bekendtgørelsen og ændringsbekendtgørelserne i fremsendelsesskrivelser af hhv. 20. december 2013, 25. juni 2014 og 20. marts 2015, i det omfang de er relevante for CBS' uddannelser. Endvidere er ministeriets kommentarer til 2004-bekendtgørelsen, 2010-bekendtgørelsen og ændringerne til disse indarbejdet i de omfang, de fortsat har gyldighed og relevans.

² Indtil 1. januar 2014, hvor den nye bekendtgørelse trådte i kraft, eksisterede der på CBS dog fortsat én uddannelse med egen bekendtgørelse, nemlig *Bekendtgørelse nr. 898 af 7. november 2002 om den teoretiske del af uddannelsen til registreret revisor*. Denne er nu ophævet, jf. § 43 i uddannelsesbekendtgørelsen. Der kan dog afholdes prøver på uddannelsen frem til den 31. december 2015.

Det fremgår dog af § 1, stk. 5, at bekendtgørelsen ikke gælder for uddannelsesforløb, der er omfattet af bekendtgørelsen om universiteternes internationale uddannelsesforløb³ med mindre andet er fastsat i denne bekendtgørelse.

Det fremgår endvidere af § 1, stk. 4, at reglerne i § 7 om tilmelding til fag eller fagelementer ikke gælder for studerende, der er optaget på en bachelor- eller kandidatuddannelse efter reglerne om deltidsuddannelse, jf. deltidsbekendtgørelsen. Reglerne om tvungen tilmelding til fag gælder således ikke for studerende optaget på en bachelor- eller kandidatuddannelse, der udbydes på deltid (jf. § 5, stk. 1), og for studerende, der er indskrevet på ledige pladser på en heltidsuddannelse efter reglerne om deltidsuddannelse (tompladsordningen), jf. deltidsbekendtgørelsens § 4, stk. 6.

- 1.2** Med ophævelsen af enkeltuddannelsesbekendtgørelserne i 2004 bortfaldt en lang række ministerielt fastsatte mere eller mindre detaljerede bestemmelser om uddannelsernes indhold og struktur (som eksempler kan nævnes HA-uddannelsens opdeling på fagblokke med minimumskrav til disse og cand.merc.-uddannelsens opdeling på linjer). De detaljerede regler for de enkelte uddannelser skal nu fastsættes af de enkelte institutioner i studieordningen. Til gengæld for den øgede decentralisering og deraf følgende fleksibilitet i mulighederne for tilrettelæggelse af de enkelte uddannelser, stilles der skærpede krav til, hvad studieordningerne skal indeholde (jf. § 30, stk. 2 og 3). Samtidig stilles der krav om, at institutionen inden en studieordning godkendes og ved væsentlige ændringer af studieordningen skal sikre koordinering med andre institutioner, der udbyder samme uddannelse eller beslægtede uddannelser (jf. § 31, stk. 2). Der henvises i øvrigt til pkt. 16 nedenfor.

2. Ikrafttræden og overgangsbestemmelser (§ 40 - 41)

- 2.1** Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. januar 2014 (jf. § 40, stk. 1), idet dog visse nærmere angivne bestemmelser først trådte i kraft den 1. september 2014 (jf. § 40, stk. 3).

Bekendtgørelsen afløste den hidtidige bekendtgørelse (Bek. nr. 814 af 29. juni 2010 med efterfølgende ændringer), der blev ophævet pr. 1. januar 2014, idet dog § 10 i 2010-bekendtgørelsen, der vedrører muligheden for efter reglerne om deltidsuddannelse at udbyde enkeltfag som supplerende uddannelsesaktivitet eller egentlige suppleringsforløb, havde virkning frem til 31. august 2014 (jf. § 41, stk. 2).

3. Tilrettelæggelse m.v. (§ 4 - 6 og § 6 a)

- 3.1** Bekendtgørelsens bestemmelser i § 4 om, hvem der skal godkende universiteternes udbud af uddannelser, er bragt i overensstemmelse med reglerne i den nye akkrediteringslov⁴, således at det nu (igen) er uddannelses- og forskningsministeren, der skal godkende universiteternes udbud. Visse særlige, nærmere angivne uddannelsesforløb skal dog godkendes af Styrelsen for Videregående uddannelser (UDS) (jf. § 4, stk. 1, sidste punktum).

³ Bek. nr. 247 af 13. marts 2015 om universiteternes internationale uddannelsesforløb

⁴ Lov nr. 601 af 12. juni 2013 om akkreditering af videregående uddannelsesinstitutioner

3.2 Bachelor- og kandidatuddannelser tilrettelægges normalt som heltidsuddannelser, men kan dog også, jf. universitetslovens § 5, stk. 2, tilrettelægges og udbydes som deltidsuddannelser (jf. § 5, stk. 1). I så fald følger de bestemmelserne i bekendtgørelsen om deltidsuddannelse⁵, hvilket bl.a. indebærer, at det er med deltagerbetaling.

3.3 Bestemmelsen i § 5, stk. 1, om de tidsmæssige rammer for tilrettelæggelsen af bachelor- og kandidatuddannelser blev med 2010-bekendtgørelsen væsentligt mere præcis og detaljeret. Det fremgår af fremsendelsesskrivelsen fra UBST⁶, at bestemmelsen er ændret på baggrund af bemærkninger fra Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte.

Bestemmelsen har til formål at sikre, at universiteterne tilrettelægger heltidsuddannelserne i overensstemmelse med SU-reglerne, sådan at de studerende kan få SU til hele uddannelsesforløbet. Bestemmelsen svarer til universitetslovens bemærkninger herom og er således alene en præcisering af gældende ret.

3.4 I § 5, stk. 2, findes en generel hjemmel til, at der i studieordningen kan fastsættes regler for, hvornår den studerende senest skal have afsluttet uddannelsen, efter at den er påbegyndt.

I alle studieordningerne for CBS' bachelor- og kandidatuddannelser er der nu indsat en standardbestemmelse om, at fristen for at afslutte uddannelsen er normeret studietid plus ét år.

Studienævnet vil fortsat kunne dispensere fra den fastsatte bestemmelse, hvis det findes begrundet i usædvanlige forhold, jf. det under pkt. 16.3 anførte.

3.5 Såvel bachelor- som kandidatuddannelserne skal opbygges af et antal *moduler* (jf. § 6, stk. 1).

Et modul er defineret som et fagelement eller en gruppe af fagelementer, der har som mål at give den studerende en helhed af faglige kvalifikationer inden for en nærmere fastsat tidsramme angivet i ECTS-point, og som afsluttes med en eller flere prøver inden for bestemte eksamensterminer, der er angivet og afgrænset i studieordningen (jf. § 6, stk. 2).

Et modul er således karakteriseret ved at have en vis selvstændig 'afrundet-hed', bl.a. i kraft af at der skal være knyttet mindst én prøve til det. Et modul vil således normalt være synonymt med det, der i studieordningerne er benævnt som et fag eller et uddannelseselement (f.eks. et projektførløb). I visse tilfælde vil flere fag dog kunne udgøre ét modul, f.eks. hvis de er omfattet af én og samme udprøvning. Begrebet svarer dermed også til det, som inden for lovgivningen om åben uddannelse/deltidsuddannelse betegnes som 'enkeltfag', dvs. den mindste 'byggekloids', hvortil man kan indskrive sig separat.

Det bemærkes, at formuleringen er udformet således, at det er muligt at tilrettelægge et modul over f.eks. 2 semestre.

⁵ *Bekendtgørelse nr. 1188 af 7. december 2009 om deltidsuddannelse ved universiteterne (deltidsbekendtgørelsen)*

⁶ Skrivelse af 30. juni 2010 fra Universitets- og Bygningsstyrelsen (nu omdøbt til Styrelsen for Videregående Uddannelser)

- 3.6** Ved ændringsbekendtgørelse 259 af 18/3 2015 blev der som § 6 a indsat en ny bestemmelse, der giver universiteterne mulighed for - inden for rammerne af den enkelte uddannelse - at tilrettelægge en bachelor- eller kandidatuddannelse med såvel en dansksproget som en engelsksproget linje, hvis det sikres, at den studerende kan gennemføre hovedparten af uddannelsens elementer på det sprog, der er udbudssproget på den linje, hvor den studerende er indskrevet. I fremsendelsesskrivelsen bemærker styrelsen, at bestemmelsen som resultat af høringen er blevet præciseret, således at det klarere fremgår, at der er tale om en garanti for de studerende om, at hovedvægten af de obligatoriske fag afvikles på det sprog, som uddannelseslinjen udbydes på.

4. Tilmelding til fag (§ 7 - 8)

- 4.1** Som udmøntning af et af fremdriftsreformens⁷ centrale elementer blev der med den nye bekendtgørelse indsat § 7 om tvungen tilmelding til fag. Fremover⁸ skal de studerende således forud for hvert studieår eller semester tvangsmæssigt tilmeldes fag på henholdsvis 60 ECTS eller 30 ECTS på det relevante studietrin. Den studerende kan ikke selv framelde sig, men universitetet kan i helt særlige tilfælde framelde den studerende til et eller flere fag, jf. pkt. 4.3 nedenfor. Den obligatoriske tilmelding til 60 eller 30 ECTS gælder også, selvom den studerende fortsat mangler at bestå fag fra det eller de foregående studieår.

I fremsendelsesskrivelsen til bekendtgørelsen anfører styrelsen om den pågældende bestemmelse:

"Det bemærkes, at universitetet alene skal sikre, at den studerende på et år tilmeldes fag og dertil hørende prøver svarende til i alt 60 ECTS-point. Hvis den studerende består ECTS-point på f.eks. sommeruniversitet, kan disse indgå i den studerendes fremdrift i det pågældende studieår.

Det bemærkes videre, at der også er mulighed for at blive tilmeldt flere fag og dertil hørende prøver end 60 ECTS-point på et år, også med henblik på at gennemføre uddannelsen på kortere tid end normeringen. Denne mulighed afhænger alene af de regler, som universitetet har fastsat for den enkelte uddannelse.

Hvis den studerende har fået forhåndsmerit til at tage fag på en anden uddannelse eller anden uddannelsesinstitution, er den studerende på forhånd tilmeldt det antal ECTS-point, som forhåndsmeritten vedrører. I disse tilfælde vil godkendelsen af forhåndsmeritten indgå i opgørelsen af 60 ECTS-point eller 30 ECTS-point i den studerendes følgende studieår eller semester. Det forudsættes, at den studerende også har fået en studieplads på den anden uddannelse eller den anden uddannelsesinstitution."

⁷ Jf. § 1 i Lov nr. 898 af 4. juli 2013 om ændring af universitetsloven og flere andre love samt bemærkningerne hertil i lovforslag nr. L 226/2012-13

⁸ Af den oprindelige bekendtgørelse (Nr. 1520 fra 2013) fremgik, at § 7 skulle have virkning fra den 1. juli 2014 og omfatte alle studerende fra studieåret 2014-15. Efter pres fra bl.a. universiteterne blev der i maj 2014 vedtaget en ændring i den i note 7 nævnte ændring af universitetsloven (jf. § 3 i Lov nr. 520 af 26. maj 2014 samt bemærkningerne hertil i lovforslag nr. L 118/2013-14), hvorefter virkningstidspunktet for § 7 blev udskudt for visse studerende. Lovændringen blev herefter implementeret ved en ændring af uddannelsesbekendtgørelsen (Bek. nr. 674 af 16. juni 2014), således at § 7 fik virkning for studerende, der påbegynder en bacheloruddannelse fra studieåret 2014-15, og for øvrige bachelorstuderende samt for alle kandidatstuderende fra studieåret 2015-16 (jf. § 40, stk. 2).

- 4.2** Der skal i studieordningen fastsættes regler om tilmelding til fag og om *udvælgelseskræterier til valgfag* (jf. § 7, stk. 2). Vedrørende de sidstnævnte gælder, at universitetet skal anvende faglige kræterier som udvælgelseskræterier, idet man dog, hvis det ikke er muligt at fastsætte faglige kræterier, i stedet kan anvende lodtrækning. Derimod må man ikke anvende alder som udvælgelseskræterium. I fremsendelsesskrivelsen til bekendtgørelsen anfører styrelsen om den pågældende bestemmelse:

"Bestemmelsen er justeret, således at universitetet kan anvende lodtrækning som udvælgelseskræterium, hvis det i den konkrete situation for tilmelding til fag ikke giver nogen mening at anvende faglige kræterier.

Det bemærkes, at det er universitetet, der har fået til opgave at sikre, at de studerende bliver tilmeldt fag og dertil hørende prøver svarende til 60 ECTS-point hvert studieår. Med bestemmelsen i § 7, stk. 2, har universitetet fået hjemmel til selv at tilrettelægge en tilmeldingsprocedure, hvor de studerende f.eks. får mulighed for at tilmelde sig valgfag i en prioriteret rækkefølge, og hvis den studerende ikke tilmelder sig nogen fag, må universitetet foretage denne tilmelding for den studerende."

- 4.3** Som nævnt i pkt. 4.1 kan universitetet under visse særlige omstændigheder framelde en studerende til et eller flere fag. Betingelserne fremgår af § 7, stk. 4.

Der er i realiteten tale om 3 forskellige typer tilfælde, hvilket fremgår af skemaet nedenfor. Man skal være opmærksom på, at der ved begge de i stk. 4 nævnte muligheder for framelding er tale om *to betingelser, der begge skal være opfyldt* for at framelding kan finde sted.

§ 7, stk. 4	Betingelser	
nr. 1)	<ul style="list-style-type: none"> • Eliteidrætsudøver • Usædvanlige forhold (herunder funktionsnedsættelse) 	Den studerende vil ikke være i stand til at gennemføre på normeret studietid
nr. 2)	<ul style="list-style-type: none"> • Tilmelding til faget forudsætter at et forudgående fag er bestået (faglig progression) 	Det er til væsentlig gene eller fare for andre, at undervisningen i faget påbegyndes førend forudsætningsfaget er bestået

For så vidt angår *eliteidrætsudøvere*, har CBS fastlagt følgende definition:

"Som eliteidrætsudøvere anses de, der indgår i Team Danmarks bruttogruppe, samt atleter der af deres forbund støttes på vilkår og i omfang, der i det væsentligste kan sammenlignes med Team Danmarks bruttogruppe."

For så vidt angår *'usædvanlige forhold (herunder funktionsnedsættelse)'* vedrører dette konkrete, individuelle forhold hos den enkelte studerende. Det kan f.eks. være dokumenteret sygdom hos den studerende selv eller hos den nærmeste familie, dødsfald hos den nærmeste familie eller andre forhold, som vedrører den enkelte studerende, og som den studerende oftest vil være uden skyld i, f.eks. manglende pasningsmuligheder til små børn. Endvidere vil f.eks. borgerligt ombud som domsmand eller nævning kunne være omfattet af begrebet.

Muligheden for framelding efter de 2 typer tilfælde nævnt i § 7, stk. 4, nr. 1) er indarbejdet i CBS' studieordninger. Kompetencen til framelding er placeret hos studiechefen.

Derimod er muligheden for framelding til *progressionsfag*, jf. § 7, stk. 4, nr. 2), ikke medtaget i CBS' studieordninger, da det er vurderingen, at vi ikke har fag, der opfylder den 2. betingelse. I de tilfælde hvor progressionsfag eller lignende (f.eks. internships) hidtil har haft som forudsætning, at bestemte forudgående fag er bestået for at man kan tilmeldes faget, skal man altså nu tvangsmæssigt tilmelde de studerende til progressionsfaget, hvis der er tale om et obligatorisk fag (men ikke til prøven, hvis betingelserne herfor ikke er opfyldt). Hvis det findes uforsvarligt at lade de studerende deltage i det pågældende obligatoriske fag uden de forudsatte forkundskaber, skal der ved studieordningsændring tilvejebringes en mulighed for et alternativ, for de studerende, der ikke opfylder betingelserne.

Det fremgår af § 7, stk. 3, at for en studerende, der bliver frameldt fag i et studieår eller et semester, vil disse fag indgå i opgørelsen af ECTS-point i den studerendes følgende studieår eller semester. Framelding af fag medfører således ikke, at man i det følgende studieår eller semester skal indhente det manglende antal ECTS-point, men at man 'blot' skal tilmeldes 60 eller 30 ECTS (inkl. de frameldte fag).

- 4.4** Bestemmelsen i § 8 (der i daglig tale omtales som '**hullet i bachelorhegnet**') stod oprindeligt i kandidatadgangsbekendtgørelsen men blev med Bek.1520 fra 2013 overført til uddannelsesbekendtgørelsen med virkning fra 1. september 2014 (jf. § 40, stk. 3).

Bestemmelsen giver mulighed for at universitetet kan *tilmelde* en studerende til fag og prøver på en kandidatuddannelse i op til 30 ECTS-point selvom den studerende ikke opfylder adgangskravet i § 10 (en bestået relevant bacheloruddannelse), men fortsat er optaget og indskrevet på en bacheloruddannelse ved universitetet, hvis universitetet skønner, at den studerende har faglige forudsætninger for at gennemføre og bestå bacheloruddannelsen og samtidig gennemføre fag på kandidatuddannelsen. Det skal understreges, at den studerende *ikke optages og indskrives* på kandidatuddannelsen, jf. herved bestemmelsen i bacheloradgangsbekendtgørelsens § 30, stk. 1, om at en studerende ikke kan være indskrevet ved mere end én heltidsuddannelse ad gangen.

Ved overflytningen til uddannelsesbekendtgørelsen skete der samtidig en række justeringer i bestemmelsens indhold:

- Mens den tidligere bestemmelse alene tog sigte på studerende, der manglede at afslutte enkelte fag på bacheloruddannelsen (dvs. var 'kommet bagud') tager bestemmelsen nu også *sigte på studerende, der ønsker at 'læse forud'*.
- Mens bestemmelsen tidligere omfattede alle studerende, er det nu et krav, at man er indskrevet på en bacheloruddannelse *ved det samme universitet*, hvor man ønsker at blive tilmeldt fag på en kandidatuddannelse.
- Bestemmelsen er lempet, så det *ikke længere er et krav at der foreligger særlige omstændigheder*.
- Studerende, der får tilladelse til at blive tilmeldt fag på en kandidatuddannelse efter bestemmelsen i § 8, får nu *automatisk retskrav til den pågældende kandidatuddannelse*, hvis de gennemfører de pågældende fag.

5. Adgangskrav (§ 9 - 10)

- 5.1** For *bacheloruddannelserne* gælder (jf. § 9), at adgangskravene til disse fastsættes i bacheloradgangsbekendtgørelsen. Der skal ikke ske yderligere regulering heraf i studieordningen.
- 5.2** For *kandidatuddannelserne* gælder (jf. § 10, stk. 2), at institutionen inden for rammerne af uddannelsesbekendtgørelsen fastsætter adgangskravene til den enkelte kandidatuddannelse i studieordningen. (En tilsvarende bestemmelse findes i kandidatadgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1 og 2, og § 10, stk. 2).

For så vidt angår de i uddannelsesbekendtgørelsen fastsatte rammer, findes disse dels i form af en generel bestemmelse i § 10, stk. 1, (hvoraf fremgår, at adgangen til en kandidatuddannelse forudsætter en relevant bacheloruddannelse eller anden relevant dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau), og dels af eventuelle supplerende bestemmelser i bilag 1 specifikt for de enkelte kandidatuddannelser.

For CBS' uddannelser er sådanne supplerende adgangskrav alene fastsat for *cand.merc.aud.-uddannelsen* (jf. pkt. 3.3 i bilag 1).⁹

For *cand.merc.aud.-uddannelsen* gælder at adgangskravet er, at den studerende besidder viden, kundskaber og færdigheder svarende til dem, der erhverves gennem uddannelsen til den almene erhvervsøkonomiske bacheloruddannelse (HA), samt at de erhvervsøkonomiske fag mindst skal udgøre 75 ECTS-point (jf. bilag 1, pkt.3.3, 3. pind). Desuden er der adgang for ansøgere med en bestået HD(R) eller HD(F) på betingelse af, at de inden for en i studieordningen fastsat tidsfrist består erhvervsøkonomiske fag og hertil knyttede redskabsfag, som til sammen har et omfang på mindst 20 ECTS-point (jf. bilag 1, pkt. 3.3, 4. pind).

Inden for disse rammer i bekendtgørelsen fastsætter institutionerne herefter i studieordningen for den enkelte kandidatuddannelse, hvilke bacheloruddannelser der giver adgang til at blive optaget på den pågældende kandidatuddannelse, og hvilke særlige adgangskrav med hensyn til fag og fagenes omfang i ECTS-point den studerende skal have opfyldt på de enkelte adgangsgivende bacheloruddannelser for at kunne blive optaget på kandidatuddannelsen (jf. § 10, stk. 2).

Desuden er der i kandidatadgangsbekendtgørelsens § 7 fastsat krav til den studerendes engelskkundskaber, hvis uddannelsen eller væsentlige dele af denne udbydes på engelsk.

Ligeledes er det i kandidatadgangsbekendtgørelsens § 10, stk. 1, bestemt, at en bacheloruddannelse ved et universitet giver ret til optagelse på den kandidatuddannelse, der er den naturlige overbygning på bacheloruddannelsens fagområde/fagområder ved *samme universitet* i *direkte forlængelse* af den afsluttede bacheloruddannelse. Denne ret til optagelse gælder uafhængigt af, om der måtte være fastsat adgangsbegrænsning på kandidatuddannelsen.

⁹ Tidligere havde også *cand.soc.-uddannelsen* et supplerende adgangskrav om, at den studerende skulle besidde viden, kundskaber og færdigheder svarende til dem, der erhverves gennem *en bacheloruddannelse inden for det samfundsvidenskabelige område*. Kravet udgik med bekendtgørelsesændringen fra 2012, og herefter gælder alene det generelle adgangskrav i § 9, stk. 1, om at adgangen til en *cand.soc.-uddannelse* forudsætter en *relevant bacheloruddannelse* eller anden relevant dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau.

Hvilke bacheloruddannelser, der er omfattet af denne ret (de såkaldte 'retskravsbachelorer', skal fremgår af studieordningen for kandidatuddannelsen (jf. § 10, stk. 2, i kandidatadgangsbekendtgørelsen).

Endelig skal det nævnes, at institutionen i henhold til § 10, stk. 4, endvidere kan optage ansøgere, der ikke opfylder de ovenfor beskrevne betingelser, men som ud fra en konkret vurdering skønnes at have uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan ligestilles hermed (såkaldte dispensater).

6. Supplerende uddannelsesaktivitet m.h.p. at opfylde adgangskrav på en kandidatuddannelse (§ 10, stk. 3, § 11 og § 11 a)

- 6.1** Bestemmelserne i § 10, stk. 3, § 11 og § 11 a er nye og et resultat af fremdriftsreformen. Et af formålene med fremdriftsreformen var at reducere kravene til faglig supplerings ved overgangen fra bachelor- til kandidatuddannelse, når der er tale om en beslægtet bachelor- eller professionsbacheloruddannelse.

Lovgivningsmæssigt¹⁰ blev det udmøntet ved, at man ophævede den bestemmelse i universitetsloven (§ 5, stk. 1, nr. 3), der gav universiteterne mulighed for udbyde supplerende uddannelsesaktivitet med henblik på at opfylde adgangskrav på en kandidatuddannelse enten ved at udbyde enkeltfag fra eksisterende uddannelser eller ved at udbyde egentlige suppleringsforløb. Samtidig blev der dog åbnet mulighed for, at universiteterne rent undtagelsesvist skal kunne stille krav om, at der suppleres med enkelte vigtige fag, *efter at den studerende er optaget* på uddannelse. Det fremgår desuden af lovændringen, at universitetet i så fald selv afholder udgiften til denne supplerende uddannelsesaktivitet til danske borgere samt til udenlandske borgere, der har krav på ligestilling med danske borgere, mens universitetet opkræver fuld betaling for udbud af denne aktivitet til øvrige udenlandske borgere.

Denne nye stærkt begrænsede mulighed for at kræve supplerings i forbindelse med adgang til en kandidatuddannelse er udmøntet i bekendtgørelsens § 10, stk. 3, hvoraf samtidig fremgår, at et sådant krav om supplerende uddannelsesaktivitet højst kan omfatte fag svarende til 15 ECTS-point.

I § 11 er det så yderligere præciseret, at som supplerings i medfør af § 10, stk. 3, kan anvendes enten enkeltfag fra eksisterende uddannelser eller særligt tilrettelagte forløb, og at supplerings, der altså skal finde sted efter optagelsen, kan finde sted inden studiestarten (f.eks. i regi af sommerskole) eller sideløbende med kandidatuddannelsens første semester eller første studieår.

Styrelsen for Videregående uddannelser har i brev af 25. april 2014 til CBS præciseret konsekvenserne af de ændrede bestemmelser og i den forbindelse bl.a. anført:

"De nye regler indebærer, at et universitet fremover kun kan optage ansøgere på en kandidatuddannelse, hvis ansøgeren har en af de af universitetet fastsatte adgangsgivende bacheloruddannelser. Studerende kan ikke supplere med fag via tompladsordningen for derved at kunne opfylde adgangskravene til en kandidatuddannelse, når deres bacheloruddannelse ikke er adgangsgivende til kandidatuddannelsen.

Universitetet skal således på forhånd have foretaget en vurdering af, hvilke bacheloruddannelser der er adgangsgivende til kandidatuddannelsen, jf. § 10, stk. 1-3 i

¹⁰ Jf. § 1 i Lov nr. 898 af 4. juli 2013 om ændring af universitetsloven og flere andre love samt bemærkningerne hertil i lovforslag L 226/2012-13.

uddannelsesbekendtgørelsen, og universitetet kan herefter alene optage de ansøgere, der har gennemført en af de adgangsgivende bacheloruddannelser.

Universitetet skal således have taget stilling til, hvilke bacheloruddannelser der er relevante, jf. § 10, stk. 1, i uddannelsesbekendtgørelsen. Universitetet skal i studieordningen for den enkelte kandidatuddannelse fastsætte, hvilke bacheloruddannelser der giver adgang til at blive optaget på kandidatuddannelsen, og hvilke særlige adgangskrav med hensyn til fag eller fagelementer og fagenes og fagelementernes omfang i ECTS-point den studerende skal have opfyldt på den enkelte bacheloruddannelse for at kunne optages på kandidatuddannelsen, jf. § 10, stk. 2, i uddannelsesbekendtgørelsen.

Universitetet kan endvidere fastsætte, hvilke bacheloruddannelser der er adgangsgivende under forudsætning af, at den studerende efter optagelse på kandidatuddannelsen gennemfører en supplerende uddannelsesaktivitet ved universitetet svarende til højst 15 ECTS-point, jf. § 10, stk. 3, i uddannelsesbekendtgørelsen.

Styrelsen bemærker, at den studerende skal opfylde de særlige adgangskrav, jf. § 10, stk. 2, på den enkelte bacheloruddannelse, hvorfor den studerende ikke efterfølgende kan supplere med fagene eller fagelementerne via tompladsordningen. Universitetet kan derfor ikke tillægge enkeltfag fra andre bacheloruddannelser nogen vægt i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt den enkelte ansøger opfylder adgangsbetingelserne til en konkret kandidatuddannelse. Universitetet kan således ikke optage en ansøger, der ikke har gennemført en relevant bacheloruddannelse, uanset hvor mange enkeltfag den studerende herudover har gennemført."

6.2 Det fulgte af den ovenfor nævnte lovændring, at muligheden for supplerung (bortset fra de nævnte modifikationer) ville bortfalde pr. 1. september 2014. Foranlediget af en ret omfattende debat om rimeligheden i at indføre et sådant drastisk indgreb med så kort varsel, besluttede man i efteråret 2014 ved en ændring af universitetsloven¹¹ at indføre en midlertidig overgangsordning, således at man frem til 31. august 2016 genindførte muligheden for universiteterne kunne udbyde enkeltfag fra en eksisterende bacheloruddannelse med henblik på at opfylde adgangskrav til en kandidatuddannelse.

Med ændringsforslaget opretholdes, at indskrivningen på enkeltfag følger reglerne i bekendtgørelse om deltidsuddannelse ved universiteterne. Principielt indebærer dette, at de studerende på enkeltfag skal opkræves deltagerbetaling. Imidlertid opretholder ændringsforslaget den hidtidige overgangsordning, hvorefter staten refunderer deltagerbetalingen for studerende, der supplerer deres bacheloruddannelse via enkeltfag for at opfylde adgangskrav til en kandidatuddannelse, og universitetet må således ikke opkræve deltagerbetaling af disse studerende.

Lovændringen er efterfølgende udmøntet bl.a. ved en ændring af uddannelsesbekendtgørelsen (Bek. 608 af 8. marts 2015), hvorved der blev indsat § 11 a.

Det fremgår af ikrafttrædelsesbestemmelserne i § 2 i den ovennævnte ændringsbekendtgørelse, at § 11 a har virkning fra den 1. september 2014 og automatisk ophæves den 31. august 2016, med mindre andet bestemmes inden denne dato.

¹¹ Jf. § 1, nr. 1, i Lov nr. 1377 af 16. december 2014 om ændring af universitetsloven og forskellige andre love samt bemærkningerne hertil i Betænkning til lovforslag nr. L 66, 2014-15(1. samling). Ved ændringen indsættes et nyt stk. 3 i § 5.

7. Propædeutik (§ 12, stk. 2)

- 7.1** Med § 12, stk. 2, er der etableret en generel bestemmelse, hvorefter UDS kan godkende propædeutisk undervisning i tilknytning til en bacheloruddannelse i et omfang svarende til højst 60 ECTS.

En sådan hjemmel eksisterede indtil 2004 alene i SPRØK-bekendtgørelsen. Ministeren har i medfør heraf godkendt, at CBS kan udbyde propædeutiske forløb i japansk og kinesisk i tilknytning til SPRØK-bacheloruddannelsen. VTU anførte i sin fremsendelsesskrivelse af 12. maj 2004 vedr. den foregående uddannelsesbekendtgørelse, at man i dialog med universiteterne ville revurdere de gældende regler om propædeutisk undervisning. Dette er dog aldrig sket, hvorfor godkendelse må betragtes som videreført.

8. Betegnelse og titulatur (§ 13, § 20 og bilag 1)

- 8.1** En *bacheloruddannelse* med hovedvægt i det humanistiske område giver et til betegnelsen BA med efterfølgende angivelse af uddannelsens fagbetegnelse (jf. § 13, stk. 1).

En bacheloruddannelse med hovedvægt i det samfundsvidenskabelige område giver efter institutionens bestemmelse herom i studieordningen ret til betegnelsen BA eller BSc (jf. § 13, stk. 4). Det er besluttet, at man på CBS vil anvende betegnelsen BSc, hvorved titlen kommer til at korrespondere med betegnelsen for kandidatuddannelserne, jf. nedenfor.

Den erhvervsøkonomiske bacheloruddannelse giver endvidere ret til at anvende bogstaverne HA som betegnelse for uddannelsen. For bacheloruddannelsens kombinationslinier tilføjes kombinationsbetegnelsen i parentes efter HA (jf. § 13, stk. 5).

- 8.2** *Kandidatuddannelsen i erhvervssprog og international erhvervskommunikation* giver (jf. bilag 1, pkt. 1.3) ret til betegnelse cand.ling.merc.(candidatus/candidata linguae mercantilis). På engelsk: Master of Arts (MA) in International Business Communication.

Kandidatuddannelsen i erhvervsøkonomi giver (jf. bilag 1, pkt. 3.2) ret til betegnelsen cand.merc. (candidatus/candidata mercaturae). På engelsk: Master of Science (MSc) in Economics and Business Administration. For kombinationsuddannelserne (jur., it.,mat., fil., kom., psyk., bio. og pol.) tilføjes kombinationsbetegnelsen i parentes efter cand.merc. På engelsk: Master of Science (MSc) in Business Administration and Commercial Law/ Information Systems/ Management Science/ Philosophy/ Organizational Communication/ Psychology/ Bioentrepreneurship og Master of Science (MSc) in International Business and Politics.

Kandidatuddannelsen i revision giver (jf. bilag 1, pkt. 3.3) ret til betegnelsen cand.merc.aud. (candidatus/candidata mercaturae et auditoris). På engelsk: Master of Science (MSc) in Business Economics and Auditing.

Kandidatuddannelsen i international erhvervsøkonomi, sprog og kultur giver (jf. bilag 1, pkt. 3.4) ret til betegnelsen cand.merc.int. (candidatus/candidata mercaturae internationalis), når de erhvervsøkonomiske elementer udgør uddannelsens tyngdepunkt. På engelsk: Master of Science (MSc) in Business, Language and Culture.

Kandidatuddannelserne inden for det samfundsvidenskabelige område giver (jf. bilag 1, pkt. 3.11) ret til betegnelsen cand.soc. (candidatus/candidata societatis) med efterfølgende angivelse af uddannelsens fagbetegnelse. På engelsk: Master of Science (MSc) in Social Sciences efterfulgt af uddannelsens fagbetegnelse.

9. Bacheloruddannelserne (§12, stk. 1, og § 15)

9.1 For bacheloruddannelserne gælder alene er række generelle bestemmelser i bekendtgørelsens kapitel 4 (§ 12 - 18). Der findes således ikke - som for kandidatuddannelserne - særlige bestemmelser om de enkelte uddannelser.

9.2 Bacheloruddannelsen er normeret til 180 ECTS-point (jf. § 12, stk. 1).

Uddannelsens modulopbygning (jf. pkt. 3.5) skal sikre, at den studerende har mulighed for at vælge mellem flere kandidatuddannelser eller afslutte bacheloruddannelsen med umiddelbar erhvervskompetence (jf. § 15, stk. 2)

De *obligatoriske fagelementer* (konstituerende fagelementer for uddannelsens generelle faglige kompetence og identitet og andre obligatoriske fagelementer, herunder støttefag) skal udgøre mindst 120 ECTS-point (jf. § 15, stk. 3, nr. 1).

De *konstituerende fagelementer* (incl. fagets/fagområdets videnskabsteori og bachelorprojektet) skal udgøre mindst 90 ECTS-point (jf. § 15, stk. 3, nr. 1).

Bachelorprojektet skal være på mindst 10 og højest 20 ECTS-point (jf. § 15, stk. 3, nr. 1)). Bachelorprojektet skal placeres på uddannelsens tredje år og institutionen skal godkende emneafgrænsningen (jf. § 15, stk. 5). Den tidligere bestemmelse om at bachelorprojektet skal udarbejdes inden for et afgrænset fagligt emne, der afspejler hovedvægten i uddannelsen, er udgået. Den nye formulering betyder således, at universitetet fremover selv kan beslutte, om bachelorprojektet skal afspejle hovedvægten i uddannelsen eller ej.

Vedrørende afleveringsfrist for bachelorprojektet henvises til pkt. 11.1 nedenfor.

Uddannelsen skal indeholde *valgfag* på mindst 10 ECTS-point (jf. § 15, stk. 3, nr. 2)). Med 2004-bekendtgørelsen blev der indført et generelt krav om valgfag på bacheloruddannelserne. Et sådant krav havde ikke tidligere eksisteret for SPRØK-uddannelsen. For uddannelser hjemlet i HA-bekendtgørelsen, havde der tidligere eksisteret et sådant krav, men der var ikke fastsat minimumskrav hertil.

Vedrørende titulatur henvises til pkt. 8.1. Vedrørende projektorienterede forløb henvises til pkt. 12.1.

10. Kandidatuddannelserne (§ 19 - 21 og bilag 1)

10.1 For kandidatuddannelserne gælder dels en række generelle bestemmelser i kapitel 5 (§ 19 - 22) og dels de uddannelsesspecifikke bestemmelser i bilag 1, hvor hver uddannelse har sit punkt opdelt efter de faglige hovedområder.

10.2 Kandidatuddannelsen er normeret til 120 ECTS (jf. § 19).

Uddannelsens modulopbygning (jf. pkt. 3.5) skal sikre, at den studerende normalt kan vælge mellem kompetenceprofiler, der retter sig mod forskellige erhvervsfunktioner (jf. § 21, stk. 2).

De *konstituerende fagelementer* for uddannelsens særlige faglige kompetence og identitet (incl. kandidatspecialet) skal udgøre mindst 90 ECTS-point (jf. § 21, stk. 3, nr. 1).

Kandidatspecialet skal være på 30 ECTS-point (jf. § 21, stk. 3, nr. 1). Kandidatspecialet afslutter uddannelsen, idet institutionen dog kan dispensere fra denne regel, når det er begrundet i usædvanlige forhold eller når et eller flere forudgående fag eller fagelementer ikke er bestået. (jf. § 21, stk. 6). Den sidstnævnte dispensationsbegrundelse er tilføjet i konsekvens af fremdriftsreformens krav om tvungen tilmelding til specialet, når man når dertil i uddannelsesforløbet.

Institutionen skal godkende opgaveformuleringen for kandidatspecialet (jf. § 21, stk. 7). Vedrørende afleveringsfrist for kandidatspecialet henvises til pkt. 11.2 nedenfor.

Uddannelsen skal indeholde *valgfag* på mindst 10 ECTS-point (jf. § 21, stk. 3, nr. 2)).

Vedrørende titulatur henvises til pkt.8.2. Vedrørende projektorienterede forløb henvises til pkt. 12.1.

- 10.3** De uddannelsesspecifikke bestemmelser om de enkelte uddannelsers formål og indhold fremgår af bekendtgørelsens bilag 1, pkt. 1.3 (cand.ling.merc.), pkt. 3.2 (cand.merc.), pkt. 3.3 (cand.merc.aud.), pkt. 3.4 (cand.merc.int) og pkt. 3.11 (cand.soc.).

Vedrørende *kombinationsuddannelserne under cand.merc.* gælder, at det er et krav, at såvel de erhvervsøkonomiske fag som fagene fra kombinationsområdet indgår med et omfang på mindst 45 ECTS-point (jf. bilag 1, pkt. 3.2, 3. pind).

Vedrørende *cand.merc.int.-uddannelsen* gælder, at det er et krav, at der opnås såvel mundtlig som skriftlig kompetence i et fremmedsprog. Herudover kan der tillige opnås mundtlig kompetence i et andet fremmedsprog (jf. bilag 1, pkt. 3.4, 2. pind).

11. Afleveringsfrist for bachelorprojekt og kandidatspeciale (§ 15, stk. 5, og § 21, stk. 7 og 8)

- 11.1** Samtidig med at institutionen godkender emneafgrænsningen, skal der fastsættes en afleveringsfrist for bachelorprojektet (jf. § 15, stk. 5).

Ministeriet anfører i fremsendelsesskrivelsen til 2004-bekendtgørelsen følgende kommentar til bestemmelsen:

”Formålet hermed er, at universitetet skal påse, at afleveringsfristen overholdes, og om nødvendigt indgå en aftale med den studerende om en ny afleveringsfrist”.

I det udkast til bekendtgørelse, der var til høring, indgik en passus om, at ”Fristen skal være inden for den normerede studietid”. Formuleringen udgik, tilsyneladende som resultat af høringssvarene, bl.a. fra CBS. Ikke desto mindre har ministeriet i fremsendelsesskrivelsen til eksamensbekendtgørelsen genrejst problemstillingen, idet man her anfører:

”Ministeriet skal bede universitetet om at være meget opmærksomt på at få fastsat fristen, så den studerende kan aflevere projektet og specialet indenfor den normerede tid, jf. uddannelsesbekendtgørelsens § 67, stk. 2,

nr. 5, og § 67, stk. 3, nr. 6¹². Ministeriet vil i dialog med universiteterne følge udviklingen med henblik på en eventuel fornyet vurdering af, om der i eksamensbekendtgørelsen er behov for regulering af dette forhold.”

Af henvisningen til de pågældende bestemmelser i uddannelsesbekendtgørelsen kan man slutte, at der med formuleringen ”den normerede studietid” henvises til den studietid, der i studieordningen er afsat til bachelorprojektet udtrykt ved dets omfang i ECTS-point. Bestemmelsen synes således at indebære, at der samtidig med, at den studerende får godkendt emneafgrænsningen, skal fastsættes en afleveringsfrist, der ikke må overskride den tidsramme, der følger af det for bachelorprojektet fastsatte antal ECTS-point.

Hverken uddannelses- eller eksamensbekendtgørelsen indeholder noget om hvilke sanktioner, der følger af at afleveringsfristen overskrides (således som det f.eks. er tilfældet med kandidatspecialet, jf. pkt.11.2. nedenfor). Således er det f.eks. uklart om indskrivningen i givet fald kan bringes til ophør i medfør af bestemmelserne herom i bacheloradgangsbekendtgørelsens § 32, nr. 5). Efter fremdriftsreformen er det dog klart, at man ikke kan framelde sig bachelorprojektet, når man først er tilmeldt, og at det derfor uundgåeligt vil koste et prøveforsøg, hvis man ikke afleveret projektet inden den fastsatte frist.

- 11.2** I den oprindelige bekendtgørelse fra 2004 var der en helt tilsvarende formulering vedrørende kandidatspecialet som for bachelorprojektet (jf. ovenfor). Ved ændringen i 2007 blev bestemmelsen imidlertid strammet betragteligt og der blev indsat bestemmelser, der regulerer hvordan der skal forholdes, hvis den studerende ikke afleveret specialet inden for den fastsatte frist. (jf. den nuværende § 21, stk. 8). I 2013 er der som led i fremdriftsreformen sket yderligere stramninger.

Som allerede nævnt i pkt. 10.2 skal universitetet godkende opgaveformuleringen for kandidatspecialet. Samtidig med godkendelsen fastsættes dels en afleveringsfrist og dels en plan for specialevejledningen af den studerende (jf. § 21, stk. 7). Godkendelsen af opgaveformuleringen, fastsættelsen af afleveringsfristen og vejledningsplanen sker i form af, at der mellem den studerende og CBS indgås en *specialekontrakt*. Det følger af universitetslovens § 18, stk. 5, at det er studielederen, der på CBS' vegne godkender kontrakten. I ministeriets fremsendelsesskrivelse til bekendtgørelsesændringen er det dog præciseret, at studielederen kan delegerer sin kompetence til andre efter de almindelige regler om delegation.

Af § 21, stk. 7, fremgår endvidere, at specialet skal påbegyndes og afleveres inden for den tidsramme, der i studieordningen for den enkelte uddannelse er fastsat for specialets omfang. For CBS' kandidatuddannelser betyder dette, at specialet skal afvikles inden for en tidsramme, der svarer til 30 ECTS og dermed ¼ af den afsatte tid til den samlede uddannelse. I 2013-bekendtgørelsen er det som konsekvens af fremdriftsreformen blevet præciseret, at afleveringsfristen senest løber fra det tidspunkt, hvor den studerende skal være tilmeldt ECTS-point svarende til kandidatspecialets omfang. Man kan altså ikke skubbe afleveringsfristen ved at udskyde godkendelsen af specialekontrakten.

For så vidt angår studerende, der ikke afleverer specialet inden for den fastsatte frist, fremgår det af § 21, stk. 8, at der i så fald skal godkendes en ændret

¹² Bestemmelserne findes nu i hhv. § 30, stk. 2, nr. 6) og § 30, stk. 3, nr. 8)

opgaveformulering, der skal ligge inden for samme emneområde, og samtidig skal der fastsættes en ny afleveringsfrist på tre måneder. Tilsvarende forholdes, hvis den studerende heller ikke afleverer inden for den nye frist og derfor skal have et tredje eksamensforsøg. Hver gang den studerende overskrider den fastsatte tidsfrist, skal det således registreres som et brugt prøvforsøg. Når først der er fastsat en afleveringsfrist for specialet, kan afmelding til eksamen ikke finde sted, og der er brugt et prøvforsøg. Der henvises vedrørende sidstnævnte til eksamensbekendtgørelsens § 14, stk. 2.

Det bemærkes, at den almindelige regel i eksamensbekendtgørelsens § 13, stk. 2, om yderligere eksamensforsøg, hvis der foreligger usædvanlige forhold, fortsat gælder for kandidatspecialet. Selvom der ikke er fastsat bestemmelser herom, må det antages, at der ved sådanne yderligere forsøg skal forholdes som ved det 2. og 3. forsøg.

Det fremgår af fremsendelsesskrivelsen til ændringsbekendtgørelsen i 2007, at den oprindeligt foreslåede formulering "ny opgaveformulering" blev ændret til "ændret opgaveformulering" for derved tydeligere at præcisere, at den studerende ikke skal begynde forfra med sit speciale, hvis afleveringsfristen ikke overholdes, men at universitetet ud fra en faglig vurdering skal ændre opgaveformuleringen på en sådan måde, at det svarer til en arbejdsbelastning på yderligere 3 måneder. Dette gælder uanset specialets normering. Den ændrede opgaveformulering skal således justeres i lyset af indholdet af det enkelte speciale - og kan f.eks. være en større eller mindre tilføjelse, ligesom det (som udgangspunkt) ikke er hensigten, at den studerende skal begynde forfra med nye eksperimentelle forsøg. Sidstnævnte må i en CBS-sammenhæng kunne fortolkes således, at der normalt ikke skal stilles krav om inddragelse af yderligere empirisk materiale i specialet.

12. Projektorienterede forløb (§ 18 og § 22)

- 12.1** Der er en generel hjemmel til, at bacheloruddannelser (jf. § 18) og kandidatuddannelser (jf. § 22) efter nærmere bestemmelse i studieordningen for den enkelte uddannelse kan indeholde projektorienterede forløb, eventuelt i tilknytning til områder uden for universitetet i Danmark eller i udlandet. Det fremgår samtidig, at sådanne aktiviteter skal holdes inden for den normerede studietid.

Det er med hjemmel i denne bestemmelse, at der kan indgå internships eller andre former for praksis- og erhvervsrelaterede uddannelseselementer i de akademiske bacheloruddannelser og kandidatuddannelserne. Derimod er der ikke hjemmel til at indlægge egentlig praktik i uddannelserne, når bortses fra de få konkrete bacheloruddannelser, hvor der eksplicit er hjemlet mulighed for det i bekendtgørelsens § 14.

13. Udlagt undervisning (§ 23 - 26)

- 13.1** Bestemmelserne om udlagt undervisning er nu indarbejdet som § 23 - 26 i uddannelsesbekendtgørelsen¹³. Bestemmelserne har tidligere været indeholdt i

¹³ Alle øvrige regler om universiteternes internationale uddannelsesforhold, der tidligere var fordelt på 4 bekendtgørelser, blev i 2011 samlet i den under pkt. 1.1 nævnte bekendtgørelse om universiteternes internationale uddannelsesforløb

bekendtgørelsen om udlagt undervisning og Erasmus Mundus-kandidatuddannelser ved universiteterne, der blev ophævet pr. 20. maj 2012.

Bestemmelserne indebærer, at det kan besluttes, at en nærmere angivet del af en uddannelse, dog maksimalt 60 ECTS-point af uddannelseselementerne på en bacheloruddannelse og maksimalt 30 ECTS-point af uddannelseselementerne på en kandidatuddannelse, kan henlægges til et uddannelsessted i udlandet, hvis der er indgået aftale herom med det pågældende uddannelsessted og det vurderes, at den samlede uddannelse vil få et højere kvalitetsniveau, hvis de pågældende uddannelseselementer afvikles i udlandet.

Det er et krav, at undervisningen i udlandet tilrettelægges særligt for de studerende, der er optaget på den danske uddannelse, og det skal være det danske universitet, der bestemmer kravene til undervisningens faglige indhold og til prøverne (jf. § 23, stk. 1, nr. 4).

Det skal af studieordningen fremgå, hvilke konkrete elementer der er tale om, samt hvilke særlige regler om undervisning og afholdelse af eksaminer, der gælder for de udlagte uddannelseselementer (jf. § 25).

Universitetet kan dispensere fra kravet om, at den studerende skal gennemføre de udlagte uddannelseselementer i udlandet, hvis der foreligger usædvanlige forhold, der forhindrer den studerende i at følge undervisningen i udlandet (jf. § 23, stk. 2).

14. Studievejledning (§ 27 - 28)

- 14.1** I § 27, stk. 1, er der indført et krav om, at institutionen skal tilbyde den studerende vejledning om uddannelsen og efterfølgende beskæftigelsesmuligheder både under selve uddannelsesforløbet og i forbindelse med indgang til kandidat- og ph.d.-uddannelse.

Bestemmelsen skal ses i forlængelse af universitetslovens krav om, at der skal ske en intensivering og udbygning af vejledningsindsatsen over for de studerende, jf. lovens § 9, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

- 14.2** Med § 27, stk. 2, er der desuden indført et krav om, at institutionen skal offentliggøre og vedligeholde en skriftlig studievejledning for de enkelte uddannelser på såvel bachelor- som kandidatniveau.

Samtidig stilles der bestemte krav til indholdet af studievejledningen, idet det anføres, at denne skal indeholde eksempler på de erhvervsfunktioner, uddannelserne sigter mod, og oplyse om valgmuligheder og anbefalede sammensætninger i studiet af interesse for den studerende ved planlægningen af dennes uddannelse, herunder valg af kandidatuddannelse.

- 14.3** I 2012 overflyttede man bestemmelserne om særlig vejledning for frafaldstruede studerende fra adgangsbekendtgørelsen til uddannelsesbekendtgørelsen (jf. § 28).

Bestemmelsen skal ses som en udmøntning af universitetslovens § 9, stk. 2-3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen i universitetsloven, der blev indsat ved Lov nr. 570 af 6. juni 2007, pålagde universiteterne pligt til at give studerende, der er blevet forsinket i forhold til den normerede studietid, særlig vejledning med henblik på, at de fortsætter deres uddannelse.

Reglerne indebærer, at en *studerende*, der er mere end 6 måneder forsinket i forhold til den normerede studietid, har *ret* til at modtage særlig vejledning med henblik på at styrke den studerendes mulighed for at gennemføre uddannelsen. Er den studerende mere end 12 måneder forsinket, har *universitetet pligt* til at rette henvendelse til den studerende og tilbyde særlig vejledning i form af en individuel samtale.

15. Eksamen (§ 29)

- 15.1 Alle bestemmelser om eksamen, bedømmelse og karaktergivning er nu samlet i hhv. eksamensbekendtgørelsen¹⁴ og karakterbekendtgørelsen.

Med virkning fra 1. september 2015 er der udstedt en ny karakterbekendtgørelse som omfatter samtlige videregående uddannelser. Den i § 29, nr. 2) nævnte bekendtgørelse har herefter følgende titel: *Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse ved uddannelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område (karakterbekendtgørelsen)* (Bek. Nr. 114 af 3. februar 2015).

16. Studieordningen (§ 30 - 32)

- 16.1 Som allerede nævnt under pkt. 1.2 indeholder bekendtgørelsen - som konsekvens af den øgede decentralisering af beslutningskompetencen til de enkelte institutioner - skærpede krav til indholdet i studieordningerne, idet studieordningerne fremover bliver det centrale retlige dokument, der regulerer studierne struktur, indhold og nærmere vilkår vedrørende de studerendes rettigheder og pligter.

Kravene til studieordningernes indhold er opdelt på hhv. bacheloruddannelser (§ 30, stk. 2) og kandidatuddannelser (§ 30, stk. 3), og er i alt væsentligt en opstilling af de steder i bekendtgørelsen (med paragrafhenvvisninger hertil), hvor det fremgår, hvad der nærmere skal reguleres i studieordningen.

Blandt de udvidede krav til indholdet i studieordningen skal nævnes:

- Beskrivelse af uddannelsens faglige profil, herunder uddannelsens formål, hvilke fag der indgår og mål for læringsudbytte. Et tidligere krav om at der i beskrivelsen af den faglige profil desuden skulle indgå beskrivelse af de faglige og erhvervsrelevante kompetencer den studerende har efter afsluttet uddannelse er udgået.
- Regler om tilmelding til fag, herunder valgfag.
- Eventuelle regler for hvornår den studerende senest skal have afsluttet uddannelsen efter at være påbegyndt denne (jf. afsnit 3.4)
- Eventuelle krav om læsning af tekster på fremmedsprog og angivelse af hvilket kendskab til fremmedsproget/-ene dette forudsætter
- Det skal fremgå af studieordningen, hvilket studienævn og hvilket censor-korps uddannelsen hører under (jf. § 30, stk. 4). Det fremgår af formuleringen, at en given uddannelse entydigt skal kunne henføres til ét og kun ét censor-korps, hvilket indebærer visse problemer ved de uddannelser, der rummer fagelementer, der naturligt henhører under forskellige censor-korps.

¹⁴ Bekendtgørelse nr. 670 af 19. juni 2014 om eksamen og censur ved universitetsuddannelser (eksamensbekendtgørelsen)

- 16.2** Udover de regler i studieordningen, der skal fastsættes i medfør af uddannelsesbekendtgørelsens § 30, stk. 2 eller 3, skal studieordningen indeholde regler fastsat i medfør af eksamensbekendtgørelsen, karakterbekendtgørelsen og adgangsbekendtgørelserne (jf. § 30, stk. 5). Efter indførelsen af den nye 7-trins-karakterskala er en del bestemmelser, der tidligere stod i eksamensbekendtgørelsen, blevet flyttet til karakterbekendtgørelsen. I konsekvens heraf skal studieordningen derfor nu også indeholde regler fastsat i medfør af karakterbekendtgørelsen.

For så vidt angår *eksamensbekendtgørelsen* henvises til § 29, stk. 1, i eksamensbekendtgørelsen samt til mit notat om denne.

For så vidt angår *karakterbekendtgørelsen* henvises til § 20, stk. 1, i karakterbekendtgørelsen.

For så vidt angår *adgangsbekendtgørelserne* gælder, at det af kandidatadgangsbekendtgørelsens¹⁵ § 2 fremgår, at adgangskravene til en kandidatuddannelse skal fremgå af uddannelsens studieordning. Desuden kan der fastsættes regler i studieordningen i medfør af kandidatbekendtgørelsens § 8, der lyder:

"§ 8. På baggrund af den faglige udvikling i den adgangsgivende bacheloruddannelse kan universitetet i studieordningen for kandidatuddannelsen fastsætte regler om, hvornår den studerende senest kan søge optagelse på kandidatuddannelsen efter at have afsluttet bacheloruddannelsen.

Vedrørende studieordningens indhold henvises i øvrigt til mit notat om '*Studieordningernes hjemmelsgrundlag*', hvori de ovennævnte paragraffer er gengivet i deres helhed.

- 16.3** Det skal fremgå af studieordningen, at institutionen, når det er begrundet i usædvanlige forhold, kan dispensere fra de regler i studieordningen, der alene er fastsat af institutionen, - og altså ikke bundet i bekendtgørelsen (jf. § 30, stk. 6). En bestemmelse af denne type er indeholdt i standardbestemmelserne for studieordningerne. Da væsentligt færre regler i studieordningerne efter 2004-bekendtgørelsen er bundet i bekendtgørelsen (jf. punkt 1.2), er 'råderummet' for dispensationer blevet tilsvarende større.
- 16.4** Som allerede nævnt under pkt. 1.2 er det endvidere en konsekvens af den øgede decentralisering af beslutningskompetencen, at der fremover i forbindelse med udstedelse af nye eller væsentligt ændrede studieordninger stilles skærpede krav til, at studieordningerne skal være drøftet med aftagerpaneler, autorisationsmyndigheder og relevante organisationer samt at der skal være indhentet udtalelser fra censorformandskabet om de forhold, der berører prøve- og eksamenssystemet (jf. § 31, stk. 1).

Det forventes, at studienævnene allerede i det forberedende arbejde med nye uddannelser og ved større reformer sørger for at gennemføre sådanne drøftelser med de relevante instanser og organisationer.

¹⁵ Bekendtgørelse nr. 258 af 18. marts 2015 om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne (kandidatadgangsbekendtgørelsen)

Ligeledes forventes det, at studienævnene af egen drift og inden studieordningen fremsendes til godkendelse hos dekanen inddrager censorformandskabet, hvor dette er påkrævet.

Desuden skal man sikre koordinering med andre udbydere af uddannelsen (jf. § 31, stk. 2):

"Stk. 2. Inden en studieordning godkendes og ved væsentlige ændringer af studieordningen, skal universitetet sikre koordinering med andre universiteter, der udbyder samme eller beslægtede uddannelser"

Hvor uddannelsesbekendtgørelserne før 2004 havde formuleringen, at andre udbudsinstitutioner skulle "*orienteres* med henblik på koordinering af uddannelserne", gælder altså nu, at man skal "*sikre* koordinering".

I 2004-bekendtgørelsen indgik tillige en bestemmelse om, at universiteter, der udbyder samme eller beslægtede uddannelser, i fællesskab kan nedsætte et fællesudvalg. Bestemmelsen er nu udgået. Ændringen er dog uden væsentlig betydning, da det ikke har været et krav, at der skulle nedsættes fællesudvalg. På den anden side er den manglende bestemmelse ikke til hinder for, at universiteterne - såfremt de ønsker dette - fortsat kan aftale at nedsætte fællesudvalg, f.eks. med henblik på at sikre den ovennævnte koordinering af studieordningerne.

Det er studienævnenes ansvar at sikre, at den nødvendige koordinering har fundet sted, inden studieordningen fremsendes til godkendelse hos dekanen.

17. Sammenhængende uddannelsesstruktur (§ 32)

- 17.1** I § 32 findes en bestemmelse om, at universitetet med henblik på at sikre en sammenhængende uddannelsesstruktur kan fastsætte fælles regler om uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse. Reglerne skal dog være indenfor bekendtgørelsens rammer.

Sådanne regler kan f.eks. være standardiserede krav til fag/fagelementers omfang i ECTS-point eller fælles krav til bacheloruddannelsernes indhold af erhvervsøkonomiske fag med henblik på at sikre, at de studerende opfylder adgangskravene til en cand.merc.-uddannelsen.

Kompetencen til at fastsætte sådanne regler må anses for delegeret fra rektor til uddannelsesdekanen

18. Merit (§ 33 - 37)

- 18.1** Bestemmelserne om meritoverførsel i § 33 og § 34 er baseret på en skelnen mellem henholdsvis meritoverførsel fra *samme uddannelse* (§ 33) og fra *en anden (dansk eller udenlandsk) uddannelse* (§ 34)¹⁶.
- 18.2** For så vidt angår meritoverførsel fra *samme uddannelse* gælder (jf. § 33), at beståede uddannelseselementer *ækvivalerer* tilsvarende uddannelseselementer ved andre universiteter, der udbyder den pågældende uddannelse.

¹⁶ Det bemærkes, at reglen om, hvordan bedømmelsen af en meritgivende aktivitet skal overføres, fremgår af eksamensbekendtgørelsens § 32.

Det bemærkes, at det stadig vil bero på en konkret faglig vurdering at afgøre, om der i det konkrete tilfælde er tale om "tilsvarende" uddannelseselementer, - og dermed foreskrevne ækvivalens og krav på meritoverførsel. Et af formålene med den i afsnit 16.4 nævnte koordinering med andre udbydere af uddannelsen er netop at sikre, at der i videst muligt omfang er adgang til meritoverførsel institutionerne imellem.

- 18.3** For så vidt angår meritoverførsel fra *andre danske eller udenlandske uddannelser* gælder (jf. § 34, stk. 1), at der er tale om en bemyndigelse til institutionerne til i hvert enkelt tilfælde eller ved almindelige regler¹⁷ at godkende, at et givet studieelement *træder i stedet for* et studieelement i den pågældende uddannelse. Afgørelsen heraf træffes på grundlag af en faglig vurdering (jf. § 34, stk. 3). Fastsættes der almindelige (dvs. generelle) regler om meritoverførsel, skal disse fremgå af studieordningen (jf. § 30, stk. 2, nr. 7 vedr. bacheloruddannelserne og § 30, stk. 3, nr. 9 vedr. kandidatuddannelserne). Dette kan dog ske ved, at der i studieordningen henvises til meritkataloger eller anden form for regelsæt herom.

Det er fastlagt i bekendtgørelsen, at det er en forudsætning for, at der kan finde meritoverførsel sted efter denne bestemmelse, at der er tale om uddannelseselementer *på samme niveau*, dvs. henholdsvis på bachelor- eller kandidatniveau. Der burde dog nok have stået på *mindst* samme niveau, da det forekommer indlysende, at et uddannelseselement på kandidatniveau i givet fald også vil kunne meritoverføres til en bacheloruddannelse.

Det bemærkes i øvrigt, at den lidt omstændelige affattelse af § 34, stk. 1, beror på, at uddannelsesbekendtgørelsen omfatter en lang række forskellige uddannelser. Meritoverførsel efter § 34 omfatter således både andre uddannelser indenfor bekendtgørelsen og andre danske og udenlandske uddannelser i øvrigt.

- 18.4** Bestemmelse om, at kandidatspecialet ikke kan meritoverføres, blev med 2010-bekendtgørelsen modificeret, således at det nu kun er et kandidatspeciale fra en *afsluttet* kandidatuddannelse, der ikke kan meritoverføres til en ny kandidatuddannelse (jf. § 34, stk. 2). Rationalet i ændringen er, at man ikke kan få kredit for det samme speciale i to uddannelser, og at ét speciale derfor kun kan bruges til at sikre én kandidattitel.

Reglen gælder dog kun de i pkt. 18.3 omhandlede situationer, dvs. meritoverførsel fra *andre* (danske eller udenlandske) uddannelser. For meritoverførsel fra *samme* uddannelse gælder derimod (jf. § 33), at en studerende har krav på at kunne få overført et kandidatspeciale bestået ved en anden institution, idet der her (jf. pkt. 18.2) er tale om foreskrevne ækvivalens. Sådanne tilfælde vil dog høre til de absolutte undtagelser, idet der (jf. § 19, stk. 5) gælder en regel om, at specialet skal afslutte kandidatuddannelsen. Institutionen kan dog, dispensere fra denne regel, når det er begrundet i usædvanlige forhold.

- 18.5** Der er som konsekvens af fremdriftsreformen indsat en bestemmelse om forhåndsmerit og godkendelse af forhåndsmerit (jf. § 35). Det er herefter en betingelse for at kunne få godkendt forhåndsmerit, at den studerende forpligter

¹⁷ Der kan i den forbindelse henvises til den aftale om meritoverførsel, der er indgået mellem dekanerne for de samfundsvidenskabelige og juridiske fakulteter ved de danske universiteter.

sig til efterfølgende, at fremsende dokumentation for, om de forhåndsgodkendte uddannelseselementer er bestået eller ikke bestået og desuden giver samtykke til, at hjemuniversitetet kan indhente de nødvendige oplysninger hos værtsinstitutionen, hvis den studerende ikke selv kan fremskaffe dokumentationen. I udgangspunktet er det altså den studerende, der har forpligtelsen til at fremskaffe dokumentationen. Bemærk at det fremgår, at den studerende skal dokumentere såvel beståede som ikke-beståede kurser.

Hvis det efterfølgende viser sig, at den studerende af en eller anden grund alligevel ikke kan følge de forhåndsgodkendte fag (f.eks. fordi de alligevel ikke udbydes eller er overtegnede), har den studerende pligt til at prøve at finde erstatningsfag, og universitetet har pligt til at yde faglig støtte hertil, hvis den studerende anmoder om det. Der er desuden indsat en bemyndigelse i universitetslovens § 18, stk. 6, hvorefter studienævnsformanden i særlige tilfælde kan godkende ændringer i studienævnets afgørelser om forhåndsmérit.

I fremsendelsesskrivelsen til bekendtgørelsen bemærker styrelsen, at universitetet kan dispensere fra reglerne i den del af fremdriftsreformen, der vedrører rammerne for studie gennemførelse i de tilfælde, hvor der ikke kan fremskaffes dokumentation for de beståede kurser, eller hvor ikke-udbudte kurser ikke bliver erstattet af andre kurser, hvis den studerende er uden skyld i de nævnte forhold. En dispensation betyder, at det manglende udlandsophold (omregnet til ECTS-point) fradrages i kravet om fremdrift (i form af tilmelding til fag og prøver) på studiet, jf. pkt. 4

18.6 Som noget nyt er der indsat en bestemmelse om, at universitetet på sin hjemmeside skal offentliggøre en statistik over universitets afgørelser om merit, herunder forhåndsmérit fra den 1. januar 2014 (jf. § 36). Der arbejdes p.t. på at få etableret en systembaseret statistik, hvor man kan se antallet af godkendte meritter fordelt på uddannelser og fag og deres omfang i ECTS-point.

18.7 Med 2010-bekendtgørelsen blev der indsat en bestemmelse om mulighederne for at klage over et studienævns afslag på merit og forhåndsmérit, nærmere bestemt at disse kan indbringes for et meritankenævn eller for Kvalifikationsnævnet (jf. § 37).

Bestemmelse er en gengivelse af gældende ret, der som almindelig forbrugeroplysning nu er blevet indarbejdet i uddannelsesbekendtgørelsen. Bekendtgørelsens regler bringes dermed i overensstemmelse med bestemmelserne i *universitetsloven* efter lovændringen i 2007 og den i medfør heraf udstedte *meritankenævnsbekendtgørelse*¹⁸ samt med bestemmelserne i *Lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v.*¹⁹

18.8 Vedrørende meritsspørgsmål henvises generelt til mit notat om *'Merit og meritoverførsel'*, hvori også mulighederne for at klage over studienævnenes meritafgørelser er nærmere beskrevet.

¹⁸ Bekendtgørelse nr. 1517 af 16. december 2013 om ankenævn for afgørelser om merit i universitetsuddannelser (meritankenævnsbekendtgørelsen)

¹⁹ Lovbekendtgørelse nr. 579 af 1. juni 2014

19. Dispensation fra bekendtgørelsen m.v. (§ 38)

- 19.1** Med hjemmel i § 38 kan UDS dispensere fra uddannelsesbekendtgørelsens bestemmelser, når det er begrundet i usædvanlige forhold, medmindre andet følger af universitetslovens styrelsesbestemmelser. Det sidstnævnte forbehold betyder, at UDS ikke kan dispensere i de tilfælde, hvor dispensationsbeføjelsen i bekendtgørelsen er tillagt universitetet. Dette er f.eks. tilfældet i § 7, stk. 7, § 21, stk. 6, og § 23, stk. 2.
- 19.2** Tidligere fandtes desuden en bestemmelse om, at ministeriet kunne tillade fravigelse af bekendtgørelsen som led i forsøg. Bestemmelsen udgik i 2010-bekendtgørelsen. Fravigelser som led i forsøg vil derfor i givet fald skulle ske i med hjemmel i dispensationsbestemmelsen i § 38.

Thomas Werner Hansen